

Jakelussa mainitut

Ohje

06.06.2016

TEM/1060/09.10.02/2016

SISÄLTÄÄ MÄÄRÄAJAN
(21.10.2016)

MAAKUNTAOHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMAN JA SIIHEN LIITTYVÄN KESTÄVÄÄ KASVUA JA TYÖTÄ 2014–2020 –SUOMEN RAKENNERAHASTO-OHJELMAN RAHOITUSSUUNNITELMAN LAADINTA VUOSILLE 2017 JA 2018

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014, ALKE-laki) 33 §:n mukaan maakunnan liiton johdolla valmistellaan kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma maakunnan yhteistyöryhmän hyväksyttäväksi. Toimeenpanosuunnitelma valmistellaan yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ja muiden valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen kanssa.

ALKE-lain 33 §:n nojalla säädetyn alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (356/2014, ALKE-asetus) 12 §:n mukaan toimeenpanosuunnitelmaan liittyy rahoitussuunnitelma, joka sisältää arviot mm. alueen päätettävissä olevasta kansallisen ja EU:n rakennerahastovarojen alueellisen suunnitelman rahoituksesta sekä niitä vastaavista valtion varoista sekä arviot kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuuksista. EU:n ja sitä vastaavan valtion vastinrahan arviot tehdään hallintoviranomaisen antaman rahoituskehyksen puitteissa.

Toimeenpanosuunnitelma sisältää ALKE-lain 33 §:n 2 momentin mukaisen yhteistyöryhmän mahdollisen kannanoton rakennerahasto-ohjelmien valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankehauista ja -suunnitelmista sekä alueen osallistumisesta niihin. Kannanotossa voidaan ottaa kantaa valtakunnallisten teemojen yhteensovitukseen maakuntaohjelmaan ja alueella toteutettavaan rakennerahastotoimintaan sekä määritellä alueen näkökulmasta valtakunnallisista hankesuunnitelmista tärkeimmät.

1. Toimeenpanosuunnitelman valmistelussa huomioitavat asiat

Nykyiset toimeenpanosuunnitelmat koskevat vuosia 2015–2016 (osa maakunnista on päivittänyt suunnitelmansa vuoteen 2017). Syksyllä 2016 tulee maakuntien valmisteltavaksi toimeenpanosuunnitelma, joka koskee vuosia 2017–2018. Suunnitelmat, jotka koskevat vuotta 2018, ovat alustavia eikä niiden tarvitse olla sitovia. Maakunnat laativat vuonna 2017 ns. muutosmaakuntaohjelman, jonka yhteydessä päivitetään myös toimeenpanosuunnitelma vuoden 2018 osalta. Nyt laadittavan toimenpidesuunnitelman aikajänteen ulottumisella vuoden 2018 loppuun on tarkoitus pitää kehittämistyön näkökulma edelleen yhtä vuotta pidemmällä ja tukea toimenpiteiden jatkuvuutta valmisteltavien muutosten keskellä.

Valmisteilla oleva maakuntauudistus aiheuttaa muutostarpeita maakuntaohjelman ja sen toimeenpanosuunnitelman valmisteluun ja aikatauluihin. TEM ohjeistaa erikseen syksyllä 2016 seuraavien maakuntaohjelmien, kevyemmällä menettelyllä valmisteltavien ns. muutosmaakuntaohjelmien, valmistelusta. Nyt laadittava toimeenpanosuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään muutosmaakuntaohjelman laadinnan yhteydessä.

Toimeenpanosuunnitelman *valmisteluprosessissa* on kiinnitettävä erityistä huomiota tulevan maakuntauudistuksen vaikutuksiin mm. syventämällä edelleen yhteistyötä alueiden eri toimijoiden (erityisesti ELY-keskusten) kanssa ja niiden osallistumista suunnitelman valmisteluun.

Toimeenpanosuunnitelma sisältää keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpide-esityksiä sekä kuvaukset niitä koskevista yhteistyösopimuksista (esimerkiksi kasvusopimukset). Lisäksi valmisteltavassa toimeenpanosuunnitelmassa huomioidaan hallituksen kilpailukykykärkihankkeeseen kuuluvien Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) –rahoituksella toteutettavien hankkeiden toteuttaminen. Maakuntien tekemät suunnitelmat ennakoivan rakennemuutoksen toimista sisällytetään myös nyt valmistettavaan toteuttamissuunnitelmaan ja niitä päivitetään tarpeen mukaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää syksyllä 2016 *Alueiden vahvuuksien analysointi* -hankkeen, joka tukee myös maakuntaohjelmatyön valmistelua alueilla. Hanke sisältää kussakin maakunnassa toteutettavan työpajatyöskentelyn, jossa ovat mukana alueiden keskeiset toimijat. Työpajoja voidaan alueilla käyttää mahdollisuuksien mukaan myös toimeenpanosuunnitelman valmistelun tarpeisiin. Hankkeesta ja sen hyödyntämisestä tiedotetaan tarkemmin erikseen.

2. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman rahoitussuunnitelmia 2017 ja 2018 EU -rahoitusta koskeva esitys

Vuosien 2017 ja 2018 alueellista EU -rahoitusta koskevat indikaatiiviset esitykset laaditaan toimintalinjoittain kaikkien maakuntien liittojen ja ELY-keskusten osalta ml. TEKES:n alueellinen osuus. Ennen yhteistyöryhmien päätöksiä rakennerahastosuunnitelmien esitykset tulee toimittaa RR-ELY-keskusten ja ELSA-alueella koordinoivien liittojen tarkasteluun. Myös IP-alueella koordinoitu tarkastelu voi olla esim. kunta- ja muun julkisen rahoituksen joustojen toteuttamisen näkökulmasta tarpeen. EU:n ja valtion rahoituksen lisäksi ilmoitetaan arvio kuntarahoituksesta ja muusta julkisesta rahoituksesta. Rahoitussuunnitelma rakennerahasto-ohjelman osalta koskee vain alueellista osiota. Vuosien 2017 ja 2018 täytettävä rahoitustaulukko on liitteenä 2.

Ohjelman kansallisesta julkisesta rahoituksesta 25 % on kunta- ja muuta julkista rahoitusta. Hankkeiden käynnistyksen tukemiseksi kuntarahan vaateesta voidaan joustaa hankkeiden, toimintalinjojen ja rahastojen välillä. Kunta- ja muun julkisen rahoituksen minimiosuus julkisesta kokonaisrahoituksesta täytyy kunkin täytyä maakunnan tasolla. Koordinoivat liitot ja RR-ELY-keskukset voivat kuitenkin harkintansa mukaan sopia suuralueiden tai suunnitelma-alueiden sisäisistä tai niiden välisistä joustoista edellyttäen, että kunta- tai muun julkisen rahoituksen minimiosuus toteutuu koko ohjelman tasolla. Kunta- ja muun julkisen rahoituksen tämän hetkistä toteutumista voi tarkastella EURA 2014 –järjestelmän raportilta ”Suunniteltu rahoitus hankkeittain”.

Maakunnat voivat tarvittaessa poiketa rahastojen sisällä toimintalinjojen välisistä ohjelma-asiakirjan mukaisista osuuksista. Koordinoivat maakunnan liitot ja RR-ELY-keskukset voivat harkintansa mukaan myös sopia suuralueiden tai suunnitelma-alueiden välisistä joustoista toimintalinjojen välillä ja varmistaa, että ohjelma-asiakirjassa määritetyt toimintalinjoittaiset jakaumat toteutuvat koko ohjelman tasolla.

Ohjelman toteutustilanne

Vuoden 2017 rahoitussuunnitelman laadinnassa tulee käyttää seuraavia toimintalinjojen osuuksia, jotka on tarkistettu ohjelman toteutumistilanteen pohjalta (alla myös aiemman ohjeistuksen mukaiset osuudet):

EAKR 2016: TL1 48,7 %, TL2 51,3 %.

EAKR 2017: TL1 48,7 %, TL2 51,3 %.

ESR 2015: TL3 49,2 %, TL4 31,9 %, TL5 18,9 %

ESR 2016: TL3 48,2 %, TL4 32,4 %, TL5 19,4 %.

ESR 2017: TL3 48,2 %, TL4 32,4 %, TL5 19,4 %.

Vuoden 2018 rahoitussuunnitelman osalta käytetään alustavasti em. vuoden 2017 toimintalinjojen osuuksia.

EURA 2014 –järjestelmän kehyskyselystä saa ajettua taulukoita ohjelman toteutustilanteesta (ml. kunta- ja muun julkisen rahoituksen osuudet) valmistelun tueksi, ks. esim. kirjeen ”TEM/1201/09.02.01/2015, 3.9.2015” liitteet ja niissä käytetyt parametrit. Taulukot saa ajettua samoilla parametreilla tarvittaessa myös suoraan maakuntakohtaisesti (pl. ylimaakunnalliset hankkeet, joita ei kehyskyselyissä saa määriteltyä maakunnittain). Mm. ylimaakunnallisten hankkeiden rahoitusta voi tarkastella EURA 2017 –järjestelmän raporteilla ”Suunniteltu, varattu ja sidottu EU-rahoitus hankkeittain” ja ”Suunniteltu rahoitus hankkeittain”. Virastopääkäyttäjiltä voi tarvittaessa pyytää apua taulukoiden tulostamisessa.

Maakunnan yhteistyöryhmän tulee rahoituksen suuntaamisessa ottaa huomioon hallitusohjelman linjaukset ja kärkihankkeet, erityisesti huomioiden vaikea talouden ja työllisyyden tilanne sekä pakolaistilanne. Rakennerahasto-ohjelman toimilla voidaan Kilpailukyky-kärkihankkeen toteuttamista tukemalla edistää alueellisia innovaatioita ja kokeiluja.

ESR-rahoitus tarjoaa mahdollisuuksia vastata pakolaistilanteen haasteisiin ja maahanmuuttajien kotouttamiseen. Maakunnan yhteistyöryhmän tulee omalla alueellaan arvioida tilanteen kehittymistä ja käytettäviä keinoja sekä tehdä tarvittavia uudelleen suuntaamisia.

Maakunnan yhteistyöryhmän tulee rahoituksen suuntaamisessa huomioida ohjelman tuloskehukseen liittyvien tavoitteiden mukaisen toiminnan painottaminen, jotta varmistetaan, että Suomi saa EU:lta sille määritellyn rahoituksen kokonaisuudessaan. EAKR:lla osarahoitettavissa hankkeissa tulee kiinnittää huomioita uusia työpaikkoja, erityisesti uusia t&k&i-työpaikkoja synnyttävän toiminnan aktivointiin.

EAKR:n rahoituksesta 25 prosenttia tulee käyttää vähähiilisen talouden edistämiseen. Nyt ko. rahoituksen osuus on vasta 16,7 %. EAKR-hankkeille asetetun vähähiilisyystavoitteen saavuttamiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota muun muassa käynnistämällä erillisiä hakuja erityistavoitteisiin 3.1 ja 3.2.

Kulmaluvut 2017 ja 2018

Liitteessä 3 ovat rakennerahasto-ohjelman vuosien 2017 ja 2018 kulmaluvut maakunnittain: EU-osuudet rahastoittain ja valtio yhteensä alueellisen rahoituksen osalta. Kulmalukuihin ei sisälly tekninen tuki eikä kestävään kaupunkikehittämiseen erikseen varatut Uudenmaan liitolle suoraan osoitettavat EAKR:n resurssit.

Rakennerahastovaroja ennakkobudjetoidaan vuosina 2016–2018. Tällä on vaikutusta vuosien 2017 ja 2018 kulmalukuihin siten, että vuosina 2017 ja 2018 rahoitusta on suunnattavissa ohjelmakaudelle määriteltyä perustasoa enemmän. Mm. vuoden 2017 kulmaluvut ovat muuttuneet vuodentakaisista indikaatiivista luvuista. Rahoituksen aikaistamisella pyritään mm. varmistamaan ohjelman tulostavoitteiden saavuttaminen sekä täysimääräinen ohjelman rahoituskehysten käyttö ml. tulostavoitteisiin perustuva suoritusvarauksen osuus.

Mikäli eduskunta hyväksyy vuoden 2016 toisen lisätalousarvioesityksen, syksyllä 2016 jaetaan lisäksi ennakkobudjetoituja ESR-valtuuksia ELY-keskuksille.

3. Maakunnan toimeenpanosuunnitelman ja siihen liittyvän rahoitussuunnitelman valmisteluajataulu

Elo-syyskuussa käytävän kehysriihen jälkeen palataan mahdollisesti vielä tarkemmin esim. vuoden 2017 TAE:n sekä julkisen talouden suunnitelman 2018–2020 vaikutuksiin rakennerahasto-ohjelman toteutukseen ja suuntaamiseen. TEM ohjeistaa erikseen syksyllä 2016 ns. muutosmaakuntaohjelmien valmistelusta.

Maakunnan yhteistyöryhmien hyväksymät toimeenpanosuunnitelmat vuosille 2017–2018 sekä vuoden 2017 rahoitussuunnitelmat ja alustavat esitykset vuoden 2018 rahoitussuunnitelmiksi pyydetään toimittamaan **21.10.2016 mennessä** sähköpostilla (taulukot excel-muodossa) osoitteisiin: rakennerahastot@tem.fi ja paivi.poikola@tem.fi. Aikataulu on yhteensovitettu ELY-keskusten tulossopimusesitysten kanssa.

4. Lisätietoja

Rahoitussuunnitelma: Ylitarkastaja Päivi Poikola (050-598 1726), EAKR: ylitarkastaja Harri Ahlgren (050-396 3318) 8.8.2016 jälkeen, ESR: neuvotteleva virkamies Sirpa Liljeström (050-396 0243),

Toimeenpanosuunnitelma: Ylitarkastaja Lari Anttonen (050-436 4437), ylitarkastaja Petra Stenfors (050-349 3149)
Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@tem.fi.

Aluekehitysjohtaja

Kaisa-Leena Lintilä

Neuvotteleva virkamies

Jenni Hyvärinen

LIITTEET Liite 1: Ohjelma-asiakirjan mukaista sisällöllistä ohjeistusta rahoitussuunnitelman laatimiseksi
Liite 2: Rahoitussuunnitelmalomake
Liite 3: Maakuntakohtaiset kulmaluvut 2017 ja 2018

JAKELU Maakuntien liitot
ELY-keskukset
TEKES

TIEDOKSI Työ- ja elinkeinoministeriö
Yritys- ja alueosasto (YAO): Susiluoto, Anttikoski, Valkokallio, Osenius, Ahlgren, Liljeström, Saarinen, Kainulainen, Hyvärinen, Haapalainen, Hämäläinen, Stenfors, Anttonen, Urjankangas, Hakkarainen, Ojala, Hiekkänen-Mäkelä
Konserniohjausyksikkö (KOY), strategiat, talous ja ohjaus/Niemelä
Henkilöstö- ja hallintoyksikkö (HEHA), LAS/Vähimaa, TOVI/Rouvinen
OKM
MMM
LVM
Liikennevirasto
STM, TAO
YM
VM

Sisällöllistä ohjeistusta rahoitussuunnitelmataulukon laatimiseksi

Kohdentamattomat valtuudet ja kohdentaminen ylimaakunnalliseen toimintaan

Taulukko sisältää kohdentamattomien valtuuksien sarakkeet, joihin merkitään mahdolliseen ylimaakunnalliseen hanketoimintaan jätettävä oman maakunnan rahoitusosuus. Mikäli ylimaakunnallisen hankkeen toteuttaja on sovittu, voidaan rahoitusosuus osoittaa VN:n jaossa myös suoraan ko. viranomaiselle. Taulukon alle pyydetään lisäämään maininta siitä, minne ja miltä osin ko. rahoitusosuus on tarkoitus siirtää. Hallintoviranomainen kannustaa ylimaakunnalliseen toimintaan.

Kansalaistoimijalähtöinen kehittäminen kaupunkialueilla

Kestävää kasvua ja työtä –ohjelman toimenpiteillä voidaan toteuttaa ns. kansalaistoimijalähtöistä kehittämistä kaupunkialueilla. Toimenpiteet kohdistuvat erityisesti alueille, joilla ei toteuteta yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä (LEADER) ts. toiminnan tulisi kohdistua ensisijaisesti isoihin kaupunkeihin ja yli 23 000 asukkaan kuntien keskusta-alueille. Ohjelma ei määrittele toiminnan tarkempaa luonnetta tai hallinnollisia menettelyjä, vaan niistä päätetään maakunnissa. Oleellista on, että toiminta toteuttaa ohjelman erityistavoitteita ja on omaehtoista, alhaalta ylös suuntautuvaa kansalaistoimijalähtöistä kehittämistä. Kaupungit voivat koordinoida toimia. Maakuntien yhteistyöryhmien tulee ottaa kantaa, aiotaanko maakunnan alueella toteuttaa kansalaistoimijalähtöistä kehittämistä, mitä ohjelman erityistavoitteita tuetaan, millaiset hallinnolliset menettelyt otetaan käyttöön ja paljonko rahoitusta toimintaan alustavasti varataan. Liitetaulukossa on oma sarake varattavalle rahoitukselle, joka sisältyy välittävälle toimielimelle VN:ssa jaettavaan 2017 rahoitukseen.

Kestävä kaupunkikehittäminen

EAKR-asetuksen mukaisesti kestävään kaupunkikehittämiseen on suunnattava viisi prosenttia jäsenvaltion EAKR-rahoitusosuudesta. Kestävää kaupunkikehittämistä toteuttavat verkostona kuusi suurinta kaupunkia (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Oulu ja Turku), jotka ovat laatineet yhdenmisen strategian (6AIKA avoimet ja älykkäät palvelut) toiminnan perustaksi. Strategia sisältää sekä EAKR- että ESR-toimia. Kestävän kaupunkikehittämisen rahoitus (EAKR) ei sisälly maakuntien toimeenpanosuunnitelmien pohjana oleviin indikaatiivisiin rahoitusosuuksiin (ns. kulmaluvut) eikä rahoitusosuudesta tai hankkeista päätetä osana maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaprosessia. EAKR:n osalta rahoituspäätökset tehdään Uudenmaan maakunnan liitossa hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnan ollessa kaupunkien muodostamalla strategian johtoryhmällä.

ESR-rahoituksen osalta em. kaupunkien maakuntien yhteistyöryhmien tulee osana toimeenpanosuunnitelmaprosessia määritellä kestävään kaupunkikehittämisen strategiaan varattava ESR-rahoitusosuus. Koska Suomi on sitoutunut toteuttamaan strategiaa, on maakuntien osoitettava siihen myös ESR-rahoitusta. Tätä ei ole tarpeen tehdä kuitenkaan vuosittain. Työ- ja elinkeinoministeriö suosittelee, että maakunnat sopivat yhteiset periaatteet, joiden perusteella ESR-osuus määritellään.

ESR:n osalta rahoituspäätökset tehdään Hämeen RR-ELY-keskuksessa, joka käyttää sekä tarkoituksenmukaisuus- että laillisuus- ja tarveharkintaa. Kaupunkien johtoryhmä saa ESR-hanke-esitykset tiedoksi ja arvioi niiden strategianmukaisuutta. Liitetaulukossa on ELY-keskusten ESR:n osalta sarake kestävän kaupunkikehittämisen rahoitukselle, joka sisältyy ko. toimintalinjan rahoitukseen (mutta osoitetaan VN:n jaossa suoraan Hämeen RR-ELY-keskukselle).

Valtakunnalliset teemat

Rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisessa toiminnassa toteutetaan ministeriöiden valitsemaa valtakunnallisia, strategisia teemoja. Valtakunnallisia teemoja toteutetaan sekä EAKR:n että ESR:n toimintalinjoilla.

ESR:n valtakunnallisten teemojen (perusrahoituksesta 25 %) rahoittajina ovat RR-ELY –keskukset (työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö) sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön teemoja toteuttavat RR-ELY-keskukset, jolle valtuudet jaetaan. Työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö ovat sopineet hallinnonalojen välisestä indikatiivisesta jaosta koko ohjelmakaudeksi. Sosiaali- ja terveysministeriö hallinnoi ja rahoittaa hankkeet suoraan ministeriöstä.

ALKE-asetuksen 12 §:n kolmannen momentin mukainen yhteistyöryhmän mahdollinen kannanotto valtakunnallisiin teemoihin voidaan esittää tämän rahoitussuunnitelman yhteydessä.

ESR:n valtakunnallisista teemoista on julkaistu tilanteen 31.3.2016 mukaiset tilannekatsaukset rakennerahastot.fi –sivuilla: Valtakunnalliset teemat > Materiaali > Tilannekatsaukset kevät 2016